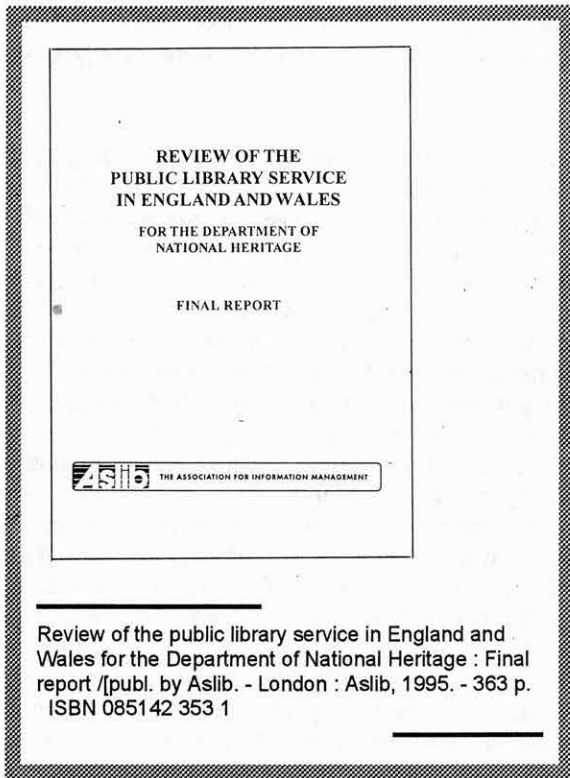


Könyvszemle

Az, amire szükségünk van, s hadd beszéljek most csak a magunk, közművelődési könyvtárosok nevében, az egy lehető széles konszenzuson alapuló, változási és adaptációs folyamatokat elindító könyvtárpolitika, amely aztán a cselekvés vezérfonalává válhat. A 21. század felé bandukolva – rohanva? – lehetetlen nem szembenézni azzal a ténnyel, hogy a közművelődési könyvtárak keresztúthoz értek: vagy elindulnak azon az úton, amelytől mindig is féltünk, s ijesztgettük is vele magunkat, politikusainkat, vagyis a népkönyhává, a legrosszabb értelemben vett népkönyvtárrá válás útján, vagy pedig megpróbáljuk határozottan és tudatosan felépíteni azt az intézményt, amelyet a jövő században közművelődési könyvtárnak fognak hívni. Félreértés ne legyen: jó néhány könyvtárunk már elmozdult ebbe az irányba (példákat nem említek, mert a névsorból kimaradtak joggal megneheztelnének rá), de a közművelődési könyvtárügy egésze, különösen a derék- és talpashad, egyelőre nem a jövőre veti a szemét, hanem a napi túlélés gondjaival küzd. Pedig bizony érvényes a menedzsment tanfolyamok már közhellyé vált igazsága: aki nem alkalmazkodik a változásokhoz, aki őriz és nem innovál, az menthetetlenül lemarad a versenyben, s előbb-utóbb egzisztenciája is veszélybe kerül.

A könyvtárpolitikának persze nem az a dolga, hogy megmentsen egy társadalmilag elavult, alig használt, a spirál leszálló ágába került könyvtár-típust, hanem hogy segítse a lakosság tényleges igényeinek megfelelő könyvtári szolgálat kibontakozását.

Ezzel a feladattal találta magát szemben a brit kulturális minisztérium is (neve: Department of National Heritage – a nemzeti kulturális örökség minisztériuma). Kezünkben van az a végső jelentés, amelyet a DNH megbízásából készített az Aslib (The Association for Information Management) az angliai és walesi közművelődési könyvtári szolgálat helyzetéről és fejlesztéséről és 1995-ben jelent meg. Távol legyen tőlem, hogy egyenlőségjelet tegyek a magyar és az angol közművelődési könyvtárügy közé (óh, mikor fogja igénybe venni a felnőtt lakosság háromötöde, a fiatalabbak még nagyobb hányada könyvtárainkat, mikor fogjuk elérni az információs tech-



nológia ottani színvonalát, mikor épül meg Birmingham, Manchester könyvtárainak minden kistestvére nálunk?), de a történelmi fáziseltolódás ellenére eddig is ugyanazon az úton igyekeztünk járni, mint ők. Tehát nagyon is hasznunkra válhat, ha okulunk abból a vaskos kötetből, amelyet a DNH asztalára tett le az Aslib. (Miért maradt ki a munkából a The Library Association, fel nem foghatom.) Annál is inkább, mert a szívesebben kevesebbet mondó és többet teljesítő britek (understatement, óh!) most maguk is elégedetten tekintettek munkájukra, amelyet így minősítettek: „vizsgálódásunk a közművelődési könyvtárak terén a világon valaha is lefolytatott kutatások legnagyobbika”. S büszkén hasonlították jelentésüket elődjeikéhez, az 1927-es Kenyon-jelentéshez, meg McCoolvin híres dolgozatához, amelyet még a háború alatt, 1942-ben készített, s amely megalapozta a brit közművelődési könyvtárak hatalmas és példaértékű fejlődését a 20. század második felében. A szakirodalom áttekintése, a korábban lefolytatott könyvtárszociológiai és egyéb kutatások kiértékelése, használókkal és nem-használókkal, könyvtárosokkal és fenntartókkal, szakemberekkel és politikusokkal lefolytatott beszélgetések, a társadalmi-gazdasági folya-

matok és a technológiai fejlődés trendjeinek elemzése, a nemzetközi összehasonlítás mind-mind szerepelt a vizsgálat eszköztárában. A végeredmény egy hatalmas kincstár, a közművelődési könyvtári szolgálat jelen helyzetének, fejlődési trendjeinek mély elemzése, s igen konkrét javaslatok a könyvtárpolitika számára a teendőkre vonatkozóan. Ezen túlmenően azonban tartalmazza a szakma hitvallását és etikáját is.

Gazdagsága miatt lehetetlen feladat a kötet ismertetése. El kell olvasnia mindenkinek, akit érdekel a közművelődési könyvtári szolgálat jövője, pláne annak, aki felelősnek is érzi magát érte. Nem fontos egy szuszra megbirkózni vele; talán hasznosabb is, ha többször vesszük elő. Először elolvashatjuk az összefoglaló fejezetet, amely a könyv szerkezetének sorrendjében és a DNH-től kapott megbízás kívánalmaihoz igazodva, röviden elmondja a helyzetfelmérés eredményét és az ebből kikövetkeztetett javaslatokat. Ezután rátérhetünk a magukat az ajánlásokat tartalmazó fejezetre. Végül érdeklődésünket követve mélyedhetünk el a hét nagyobb egységben (1. a vizsgálat keretei, 2. a közművelődési könyvtár környezete, 3. a használók és igényeik, 4. funkciók és szolgáltatások, 5. finanszírozás és ellenőrzés, 6. a változások kihatásai, 7. együttműködés). Az első melléklet felsorolja azokat az angol és walesi könyvtárakat, valamint szervezeteket (itt találtam csak rá az LA-ra), amelyekről információkat kaptak, a második azokat a helyi hatóságokat és szervezeteket (itt ismét szerepel az LA), amelyek észrevételezték a jelentés tervezetét, a harmadik pedig a használók és a könyvtárosok körében lefolytatott vizsgálatok kérdőíveit és módszertanát (igen érdekes olvasmány, kötelező minden könyvtár- és olvasásszociológus számára) tartalmazza. A könyvet magától értetődően bibliográfia és tárgymutató egészíti ki.

Figyelemre méltó a hallatlanul gazdag anyag találása. Az elrendezés, a nyomdai eszközök használata, a táblázatok, grafikonok, kiemelések alkalmazása mind a mondanivaló strukturálását, ezzel könnyebb befogadását segíti elő. Ezért megkockáztatom azt is, talán a könyvtárosképzés tansegédleteként is beválna ez a munka, valahol a képzés lezárása előtt, ott ahol a tanulak összefoglalására, a mélyebb összefüggések feltárására kerül sor.

Azt hiszem, hogy mint a kötet bemutatója a fentiekkel megtettem a magamét. Nem állhatom

meg azonban, hogy véletlenszerűen néhány, csak igen néhány témát vagy megállapítást ne ragadjak ki, hiszen könyvet nemcsak azért olvas az ember, hogy újat tanuljon, hanem azért is, hogy saját eszméi rokonságára találjon. Tehát.

Higgyünk a közművelődési könyvtárban. Az angol és a walesi könyvtárak már most, az évezred végén, a mieink talán a jövő század első negyedében nagyobb szerepet játszanak a társadalom életében, a rekreációban, a tanulásban, az információközvetítésben, mint valaha is feltételezték. Ennek az optimista hozzáállásnak kell vezetnie bennünket, minden nehézségünk ellenére. S a jövőnkbe, társadalmi hasznosságunkba és szükségességünkbe vetett bizalom vezessen bennünket az innováció, az alkalmazkodás útjára, s legyünk képesek ma áldozatokat hozni a jövő érdekében.

Mivel kell törődnie a közművelődési könyvtárnak? A legszélesebb értelemben vett környezetével, használói és nem-használói véleményével, viselkedésével és érdekeivel, s végül azzal, hogy az előbbiekből következően hogyan alakítsa funkciórendszerét és szolgáltatásait. Minden más eszköz, bár nélkülözhetetlen eszköz, beleértve a számítástechnikát, a telekommunikációt, az Internetet, a WWW-t, és minden egyebet. A használók több könyvet akarnak, hosszabb nyitvatartási időt, s talán ritkábban, de akkor nagyon: információt tanulmányaikhoz, munkájukhoz, bizniszükhöz, ügyes-bajos dolgaikhoz. Az információs forradalmat az ötödik ipari forradalomnak tekintik, de társadalmi hatását tekintve helyesebb volna új történelmi szakaszként kezelni. A közművelődési könyvtár lehet az az intézmény, amely a társadalom legszélesebb rétegeit kapcsolhatja be a megváltozó világba. A közművelődési könyvtárnak már ma nagyobb hatása van az egyes emberek életére, mint képzelnék. Ez legyen a mi kiindulópontunk, amikor a szolgálat ráfordításainak növeléséért állunk a társadalom elé. Egyébként is, egy közművelődési könyvtár-ügyben kiküldött brit parlamenti bizottság már 1849-ben megállapította: „ez egyike azon ritka eseteknek, amikor egy viszonylag kis segítség igen nagy közhaszonnal járhat”.

A használók persze furcsák. Kiderült, hogy a nagy, jól ellátott és felszerelt könyvtárakat részesítik előnyben, ugyanakkor a kis, közelükben lévő szolgálati pontokról sem mondanak le. (Csak a rend kedvéért jegyzem meg, hogy Angliában és Walesben a kiskönyvtárak nincsenek elszigetel-

ve, a helyi közösségek nem közvetlenül tartják fent őket, hanem a gyönyörű megyei ellátási rendszerek szerves részét képezik. Néhányszor már tétován ráléptünk az errefelé vezető útra mi is, de objektív és szubjektív okok miatt egy előre tett lépést kettő hátra követett, – hogy szemináriumi fordulattal fejezzem ki magam. Pedig nincs más megoldás, ha mindenkit lehetőleg azonos szintű könyvtári ellátásban akarunk részesíteni, mint tényleges és működő ellátási rendszerek létrehozása.) A legtöbben kocsin vagy gyalog keresik fel könyvtárukat, s nagyon kevesen buszon. Nem bánnák, ha a hatóságok többet költenének a könyvtárra, saját bukszájukat már nehezebben nyitnák meg, ám el tudják képzelni, hogy háztartásonként évente 5-10 fonttal hozzájárulnának a kiadásokhoz. Ebből a néhány töredékből is meg lehet érteni a jelentés alábbi javaslatait:

- érdemes lenne kísérletképpen néhány ún. hiperkönyvtárat kifejleszteni, regionális kötelezettségekkel;

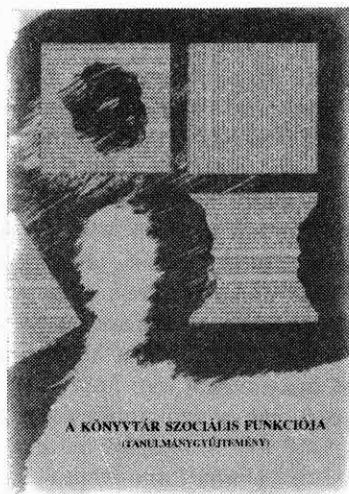
- könyvtári „küállomásokot” létesíteni falusi boltokban, benzinkutaknál, egyéb forgalmas helyeken, erőteljesebben fejleszteni a mozgókönyvtárakat, mert így is elő lehet segíteni a nagy országos és nemzetközi hálózatokhoz való csatlakozást;

- a működés feltételeinek előteremtésére kell koncentrálniuk a fenntartóknak, az infrastrukturális beruházásokat regionális és országos forrásból kell ösztönözni;

- elvileg fenntartandó a szolgálat ingyenes jellege, az eddig bevezetett térítési díjakról (pl. az audiovizuális dokumentumok kölcsönzéséért szedett térítésről) azonban aligha lehet pillanatnyilag lemondani, talán majd a boldogabb jövőben;

- valójában nincs szükség az 1964-es törvény újjal való felváltására, inkább csak a térítéses szolgáltatások és térítési díjak kérdését kellene jogszabállyal rendezni.

A jelentés a törvény helyett az irányelvek műfaját részesíti előnyben. Meggyőzés és nem kötelezés a jelszava. Utal a The Library Association által kiadott szakmai állásfoglalásokra, ellátási normaajánlásokra, szolgáltatási kívánalmakra, s hasonlókat – vagy ezek megerősítését – várja a DNH-től. Az irányelvek alapján készüljenek el a helyi adottságokhoz és igényekhez igazodó stratégiai tervek, amelyeket a DNH-nak is küldjenek meg, mintegy letétbe helyezve őket, s amelyek végrehajtását egy újonnan felállítandó, független



A KÖNYVTÁR SZOCIÁLIS FUNKCIÓJA
(TANULMÁNYGYŰJTEMÉNY)

A könyvtár szociális funkciója : Tanulmánygyűjtemény /
[szerk. Arnóth Károly, Vidra Szabó Ferenc] ; [kiad. az
Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és
Módszertani Központ]. - Bp. : OSZK-KMK, 1995. -
179 p. ; 24 cm

szerv kísérhetné figyelemmel. (Nekünk ugyan még meg kell birkóznunk az új könyvtári törvény előkészítésével, de addig is miért ne bombázzunk könyvtárat, fenntartót, nagyközönséget szakmai irányelvekkel, könyvtárpolitikai állásfoglalásokkal?)

A helyi és regionális stratégiai tervek a könyvtári együttműködésre épüljenek. Egyébként is közhely, hogy jó könyvtári szolgálat nincs könyvtári kooperáció nélkül, még pontosabban: minden könyvtári feladat elvégzésének kooperáció a feltétele.

A kooperációnak csak az egyik – igaz, nélkülözhetetlen – feltétele az anyagi alap, a technológiai eszköztár. A másik a könyvtáros. A kooperáció is, a szélesebb horizontú, a fenntartói elképzeléseket meghaladó innovációs és stratégiai tervek is a személyi kapacitáson múlnak. A közművelődési könyvtáraknak – ha továbbra is teljesíteni akarják társadalmi hivatásukat, – nagyobb formátumú, ambiciózus menedzserekre, könyvtárosokra és szakértőkre van szükségük, azaz a személyzet minőségének fejlesztésére.

Itt alighanem megállhatok. Talán e szerény ízelítővel is sikerült éreztetnem e hosszú távra előrettekintő jelentés horderejét az angol és a

walesi közművelődési könyvtárügy számára. Nekünk is valami hasonlóra van szükségünk. Ne vegye el senkinek a kedvét, hogy nem dúskálunk anyagiakban (ez egy valódi magyar understatement). Mielőtt anyagiakról kezdenénk el beszélni, – hogy is mondták a menedzsertanfolyamon? – küldetésünket kell megfogalmaznunk és jövőnk víziójára kell szert tennünk. Nem kellene-e mintául vennünk ezt az Aslib-jelentést, s nekifognunk a közművelődési könyvtárpolitika felvázolásához? Hogy végre alapot kapjunk a közös, egy irányba ható cselekvéshez.

Papp István

Szociális feladatok – és a könyvtár

„A könyvtár (a templom mellett) az a közintézmény, mely képes a perifériára kerülteket, a súlyos hátránnyal terhelteket is magába fogadni oly módon, hogy számukra nem a kirekesztettség, hanem ellenkezőleg: a (kulturális) közösségbe való együttes tartozás élményét nyújtja” – írja Katsányi Sándor a könyvtár szociális szerepéről *A könyvtár szociális funkciója* c. tanulmánygyűjteményben. Bár az utóbbi 10-15 évben könyvtárak sokasága kísérte meg Magyarországon is kielégíteni az egyes speciális csoportok, így a hátrányos helyzetű olvasók egyre gyakrabban és egyre szélesebb körben felmerülő igényeit, a könyvtáraknak napról-napra új kihívásokkal kell szembenéznük. Már a '60-as évektől kezdve foglalkoztak a könyvtárak a hátrányos helyzetű olvasókkal, mégis csak 1987-ben jelent meg az első olyan tanulmánykötet, *A hátrányos helyzetű olvasók könyvtári ellátása* címmel, mely megkísérelte tisztázni a hátrányos helyzet fogalmát, társadalmi hátterét, majd gyakorlati példákat felsorakoztatva mutatta be, milyen területeken, és milyen eredménnyel folyik az ide sorolható olvasók könyvtári ellátása.

A közelmúltban megjelent kötet több szempontból jelent változást az előzőkhöz képest:

- egyfelől azért, mert a bekövetkezett társadalmi változások hatására megnövekedett a biológiai hátrányos helyzetűek köre (több a nyugdíjas), emellett megszorodott a munkanélküliek, hajléktalanok száma is;

– másfelől a könyvtárak nemhogy nincsenek felkészülve ezen feladatok ellátására, sok esetben anyagi-tárgyi feltételeik sem teszik erre alkalmassá őket, s maguk a munkatársak is nehezen fogadják el, hogy szükség van ezen feladatok megoldására.

Ugyanakkor ahogy a gyakorlat keresi a szociális funkció ellátásának legjobb formáit, a gyakorlati megvalósítás módszereit, a képzés kevésbé foglalkozik vele. Ennek talán az az oka, hogy a feladat elméletileg kimunkálatlan, kevésbé megalapozott. A kötet, amelyet az olvasó, s elsősorban a szakma szíves figyelmébe ajánlok, majd minden területen megpróbál előbbre lépni.

Az első nagyobb blokk, amely *Katsányi Sándor*, *Feimer Ágnes* és *Papné Angyal Ágnes* tanulmányát tartalmazza, tekinthető az elméleti bevezetőnek. *Katsányi Sándor* logikusan végiggondolja a könyvtár szociális feladatait, melyet rövid történeti áttekintéssel is kiegészít. Megállapításai útmutatást adhatnak a könyvtárosoknak ahhoz, hogy hogyan illeszthető a könyvtár komplex feladatrendszerébe ez a régi-új tevékenység.

Feimer Ágnes szemléje biztos támasz a téma külföldi irodalmának áttekintéséhez, ugyanis az egyes országok közművelődési könyvtárainak ilyen irányú tevékenységéről gyűjt össze egy csokorra valót. Az összeállítást részletes irodalomjegyzék egészíti ki, megkönnyítve ezzel a témában való további tájékozódást.

Ide kívánczolt volna egy tanulmány a képzés oldaláról. *Papné Angyal Ágnes* mégsem erre vállalkozott, hanem benyomásait igyekezett összegyűjteni; gyakorló könyvtárosként, nem hagyva ki, hogy korábban oktatóként is voltak tapasztalatai e tevékenységről.

A kötet következő négy blokkja a hátrányos helyzet megnyilvánulásának legfontosabb területeiről közöl írásokat, gyakorló könyvtárosok tollából.

Az írások színesek, érdekesek és figyelemfelkeltők, amellet, hogy mindegyik közöl valami fajta újdonságot, a gyakorlatban kipróbálható módszert más könyvtárosok számára is.

A biológiai, egészségügyi okok következtében kialakult hátrány területén arról a három csoportról, a vakokról, a siketekről, valamint az idősekről, s a velük végzett tevékenységekről olvashatunk írásokat, akiknek az ellátása szinte minden könyvtárban igényként merülhet fel. *Pálné Leinberger Ágota* foglalkozása a siket gyerekekkel nagyon fontos, ugyanígy *Molnár Mária* (A va-

kok könyvtári ellátása) és *Nagy Éva* (Idősek könyvtári ellátása házi kölcsönzéssel) írásai is lényeges problémákat érintenek.

A társadalmi, gazdasági hátrányok köréből *Kapuvári Zsuzsa*: A hajléktalanságról könyvtáros szemmel c. írásában egy olyan problémát emelt ki, nevezetesen a hajléktalanok megjelenését a könyvtárban, amellyel egyre több könyvtárnak szembe kell néznie. *Schiller Kata* írása (Foglalkozása iskolai könyvtáros) az iskolai könyvtárosoknak nyújt segítséget, a tanulóifjúság egyik leg-problematisabb rétegének, a szakmunkástanulóknak könyv- és könyvtárhasználatát és a felmerülő gondokat bemutatva.

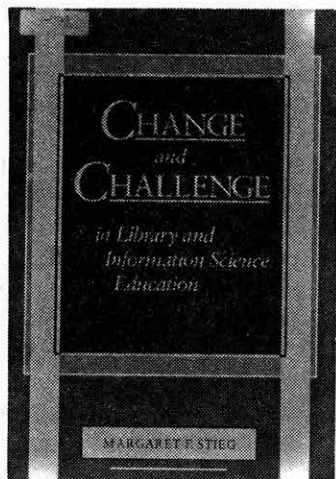
A nyelvi, etnikai kisebbségek ellátását ismerető írások közül kiemelésre méltó *S. Benedek András* tanulmánya, mely a külföldi körkép mellett a nyelvi kisebbségek ellátásának hazai problémáival is foglalkozik. *Hadházy Antal* írása a cigányok és a könyvtár viszonyát vizsgálja, kár, hogy a téma sokkal bonyolultabb annál, hogy néhány oldalas tanulmány segíthetne a problémák megoldásában.

A deviáns és beilleszkedni nem tudó fiatalokról szóló tanulmányokat olvasva többször is felmerült bennem, hogy hol a határ, ahol a könyvtár feladatai véget érnek, illetve ahol a könyvtár már nem illetékes a felmerült problémák megoldásában.

Ez elsősorban *Kály-Kullai Károly* (A Sziget Klub) és *Berky Péter* (Fiatalkorú bűnelkövetők könyvtárhasználata) írását olvasva merült fel bennem, bár *Szabóné Horváth Mária* tanulmánya (Fiókkönyvtár a közgyűjtemény és a szociális foglalkoztató határmezsgyéjén) is többé-kevésbé e kategóriába sorolható. E csoportban olvasható még *Vidra Szabó Ferenc*: A nevelőotthoni fiatalok és a kultúra című tanulmánya is. Természetesen nem arról van szó, hogy nem értek egyet azzal, amit a szerzők írásaikban megfogalmaznak. Sokkal inkább arról, meddig mehet el a könyvtár, meddig mehet a szociális tevékenység az ún. „normál vagy átlagolvasó rovására”. Természetesen ez csak a helyzet kiélézése, hisz valamennyien tudjuk, hogy a könyvtárak mindent megtesznek azért, hogy olvasóikat megfelelően el tudják látni, ki tudják elégíteni.

A kérdéstről azonban mégis beszélni kell, mert mint *Bartos Éva* írta a kötet utószavában: „Elkerülhetetlenné válik a természetes segítő-rendszerek bővítése, erősítése. A könyvtár az egyik nagyon fontos eleme ennek a rendszernek,

Változás és kihívás a könyvtár- és információtudományi oktatásban



STIEG, Margaret F.

Change and challenge in library and information science education / Margaret F. Stieg ; [ed.] American Library Association. - Chicago ; London : ALA, 1992. - XIII, 206 p.

adottságainál fogva alkalmas intézmény a társadalmi veszélyeztetési tényezők kialakulásának vagy hatásának ellensúlyozására, visszaszorítására.” (172. l.) A könyvtárnak tehát a napi tevékenység elvégzése mellett ennek a feladatnak is meg kell felelnie.

Összességében a kötet nagy segítség a szakmának, s van még egy erénye – mégpedig az, hogy az egyes tanulmányok azon túl, hogy szakmailag megalapozott, korrekt írások, egyben érdekes, lebilincselő olvasmányok is. Talán egy apró hiányossága van a kötetnek: jó lett volna kiegészíteni egy részletes bibliográfiával, legalább a magyar helyzet vonatkozásában. Ugyanis az eddig közölt írások e témában nem elsősorban az országos, hanem a regionális és helyi könyvtári kiadványokban jelentek meg, így sokak számára hozzáférhetetlenek. Ugyanakkor ismereteim szerint meglehetősen terjedelmes ez a bibliográfia, ha valaki veszi a fáradságot, hogy összegyűjtse. Ezért tartanám rendkívül fontosnak, hogy a téma irodalma egy helyen hozzáférhető legyen.

Sz. Kovács Mária

Szó szerint fordítottam le a mű címét, amely ebben a formájában nagyon is közel állhat hozzánk. Ha azonban azt is hozzáteszem, hogy 1992-ben jelent meg, s az 1990-es évek elejének amerikai helyzetét mutatja be, talán térben és időben is távolinak érezhetjük. Én azonban több szempontból is érzek kapcsolódást. Egy hazai könyvtári tanszék oktatójaként magam is érzem a kihívásokat, a változtatás igényét és szükségességét, s az 1989/90-es tanévben az amerikai könyvtárosképzés (nem éppen szenvedő) alanya voltam, sok mindent szívesen áttemelnék az ottani gyakorlatból a hazaiba. Így különösen érdekes lehet az, ahogy az amerikaiak látják a képzés helyzetét, valamint az, hogy az első pillanatban talán szembeszökő különbségek mellett, milyen közös sajátosságok, problémák is vannak. Céлом, hogy felhívjam a figyelmet a könyvre, biztosak annak elolvasására, de ugyanakkor tisztában vagyok azzal, hogy a döntő többség legfeljebb ezt az ismertetést olvassa el, s nem magát az eredeti művet, ezért egy recenzió szokásos terjedelmét meghaladóan igyekszem kiemelni olyan részek következtetéseit, amelyekről úgy éreztem, hogy számunkra is érdekesek lehetnek.

A könyv szerzője *Margaret F. Stieg*, az Alabamai Egyetem Könyvtár- és Információtudományi Tanszékének munkatársa. Célja nem az egyes könyvtárosképzők sajátos problémáinak feltárása volt, hanem általános helyzetkép felvázolása. Mindezt akkor tette, amikor két nagy sok is érte a szakmát. Nem sokkal alapítása századik évfordulójának megünneplése után, bezárta kapuit a Columbia Egyetemen működő tanszék, majd a Chicagói Egyetemen a könyvtártudomány területén elsőként doktori programot kínáló műhely is. Bár a két döntést belső okok váltották ki, fenyegetésként élhette meg a szakma azt, hogy nem volt olyan szakmai szervezet, amely befolyásolhatta volna a döntéseket, amelyeket viharos gyorsasággal végre is hajtottak.

A 80-as évek közepéig a terület stabil volt, tudható volt, milyen ismeretekre, készségekre és képességekre van szüksége az információs szakemberek. Akkortól az információtechnika gyors változásai rendkívüli méretű változásokhoz vezettek. A terület változásai kikövetelik a képzés

megváltozását is. Ennek kérdéseit elemzi a könyv.

A bevezető fejezetében alapvető kérdésekre, pl. mi a könyvtárosság, mi a könyvtáros vagy információs szakember, mi a megfelelő egyensúly az oktatás és képzés között, mi a szakma tudásalapja (vagy a szakmák tudásalapjai) stb., keresi a választ.

A második fejezet történelmi áttekintést nyújt, külön felvázolva a könyvtárosok és levéltárosok képzésének évszázados fejlődését, s az ezeknél jóval fiatalabb információtudományi képzést. A könyvtárosképzésre nagy hatást gyakorolt az 1923-as Williamson jelentés, amelynek megállapításai fontos kiindulópontot jelentettek a könyv szerzője számára.

A harmadik fejezet a szakmai oktatás céljait határozza meg.

A negyedik fejezet szakmai kontextusba helyezi a képzést. Mi jellemzi a szakmát, hogyan látja az önmagát, s hogyan látják kívülről. Bemutatja a szakma legjelentősebb szervezeteit, az ALA mellett a levéltárosok és az információtudomány művelőinek egyesületét (SAA, ASIS). Ezt követően felvázolja a szakmai demográfia jellemzőit. Míg a könyvtárosság döntően női jellegű, az információtudományt ezzel ellentétben inkább férfiak művelik. Egy szakma női jellege együtt jár az alacsonyabb fizetéssel, s egyéb sztereotípiákkal. Fontos, s nem pozitív tényező az is, hogy a szakma művelőinek száma elég alacsony: 1980-ban összesen 77 205 főállású könyvtáros volt az országban, míg a jogászok, orvosok, szociális munkások, pedagógusok száma mind túlhaladja a 300 000-et. A képzettség foka is gyengíti a szakmát, a könyvtárosoknak csak 58%-a tanult legalább 5 évet a felsőoktatásban, vagyis a könyvtárosság nem kapcsolódik össze egyértelműen iskolai végzettséggel. Ugyanígy nagy a keveredés a könyvtárosok és a könyvtárakban dolgozó tisztviselők között. Az, hogy a könyvtárosok és levéltárosok nem tudják a szakmai gyakorlat természetét és fontosságát megérteni a munkaadókkal, hozzájárul az alacsony fizetésekhez. Rövid távon előnyt jelenthet, hogy a tanulmányok költségei alacsonyabbak, de hosszabb távon nyilvánvalóak a hátrányok. Míg egy orvos vagy jogász saját szakmájában is jól boldogulhat, egy könyvtárosnak el kell hagynia a pályát ahhoz, hogy jól keressen. Menedzserként vagy az információtudomány művelőjeként jobban kamatoztathatja szakmai ismereteit. Amerikában is az a

helyzet, hogy a könyvtárosoknak nem sikerült meggyőzniük a társadalmat szakértelmük fontosságáról. Többre becsülik azokat, akik a technikához és a gépesítéshez értenek, mint akik az információhoz.

Az ötödik fejezet azt tárgyalja, hol a könyvtárosképzők helye az egyetemeken belül. A taniszékek viszonylag kicsik, nem várható tőlük, hogy túl nagy külső támogatáshoz jussanak, hiszen a szakma is meglehetősen kicsi. Ez elég nagy hátrány egy olyan társadalomban, ahol az a vélemény, hogy minél nagyobb valami, annál jobb is. A könyvtárosok intellektuális szempontból sem állnak jó helyen, tevékenységüket inkább képzésnek, mint oktatásnak tekintik, s a kutatómunkát sem nagyon becsülik sem mennyiségi, sem minőségi szempontból. A megbecsültség hasonló, mint a tanárképzésé, mindkettőt úgy tekintik, mint amely inkább alkalmazza a tudást, mint termeli.

Sok mindent pénzben lehet mérni. Részletes táblázat mutatja be, hogy milyen arányban nőttek az egyes egyetemek bevételei, s ehhez milyen mértékben járultak hozzá a könyvtárosképzők.

A könyv további részében ezt elemzi a szerző, másrészt azokat a feltételeket, amelyek az elismertséget meghatározhatják.

A tanulmány foglalkozik még az intézmények belső kérdéseivel: az oktatókkal, a tantervvel és a hallgatókkal, majd az adminisztráció és az akkreditáció kérdéseivel.

Ezeket nézzük meg részletesebben!

♦ *Az oktatói gárda*

Bár túl gyakori emlegetésével néha már el is koptatják igazságát, mégis feltétlenül el kell fogadnunk azt a megállapítást, hogy az oktatói gárda milyensége mennyire alapvető fontosságú. Más feltételek is szükségesek egy jó könyvtárosképzőhöz, de megfelelő oktatók nélkül ez semmiképp nem megvalósítható.

Kikből lesznek az oktatók?

Röviden azt lehetne mondani, hogy azokból, akik azt választották, hogy inkább tanítják, mint gyakorolják hivatásukat. Más szakmákkal ellentétben azonban nem készülnek eleve erre a hivatásra, általában a magiszteri diploma megszerzése után néhány évet a gyakorlatban töltenek, s csak azután válnak oktatóvá. Amikor az oktatókkal kapcsolatos követelményeket megfogalmazzák, ezek összességében egy olyan személyiséget írnak le, amilyen a valóságban nem létezik

(az oktatott területek ismerete, hatékony oktatás, aktív részvétel a szakmai egyesületekben, kutatás és publikálás). A gyakorló szakemberek s a végzett hallgatók inkább a tanítási készségeket emelik ki, míg az egyetemek értékrendjében a kutatás áll az első helyen.

A doktorátus tűnik a belépőnek, az 1977-es 69%-ról 83-ra nőtt összességében az ezzel rendelkezők számaránya, de 18 olyan iskola is van, ahol mindenkinek megvan ez a fokozata. Ma már nem mindenki könyvtári területen szerzi ezt meg magának. Hátrányai is vannak a dolognak. A doktorátussal rendelkezők elsősorban saját kutatási területüket szeretnék oktatni, ami nem járul hozzá a gyakorlati felkészítéshez, különösen, ha azt is figyelembe vesszük, hogy a kutatás hangsúlyozása mellett a gyakorlati tapasztalatok egyre kisebb súlyt kapnak. Ez tükröződik az álláshirdetésekből is.

Másik szempont az oktatók kora. Más szakmákkal összehasonlítva a könyvtárosoktatók valamivel idősebbek, ami abból is adódik, hogy oktatói karrierjüket később is kezdik. Nem könnyű a nyugdíjba vonulók pótlása sem, ritkán találni harminc alatti jelentkezőket. Országos trend a rész munkaidőben dolgozók (vagyis az óraadók) számának növekedése. 1979-ben 4, 1989-ben 9,8 ilyen jutott átlagosan egy iskolára. Előnyt jelenthet az, hogy a gyakorlatban dolgoznak, ugyanakkor akadály lehet, hogy nem vesznek részt a tan szék mindennapi munkájában, a tantervfejlesztésben, s esetleg kevesebb oktatási gyakorlatuk is van.

Az oktatók nemi megoszlása nem tükrözi azt, hogy a szakmában a nők túlsúlyban vannak. Az oktatók közül 1990 januárjában csak 46,4% volt nő, arányuk a magasabb pozíciókban még alacsonyabb.

Az oktatók összlétszáma az 1976-os 697 fő-ről 1990-re 615-re csökkent, egy iskolára átlag 10,6 fő jut, a maximum 36, a minimum 9. Fontos lenne, hogy az egyes területekre egynél több oktató is jusson, minél kevesebben vannak, annál kisebb ennek a valószínűsége.

♦ *Fizetések*

1970 és 1984 között az összes amerikai oktató (köztük a könyvtári területen dolgozók) fizetésének reálértéke jelentősen csökkent (18,7%-kal, míg más foglalkozásoké 15,5%-kal nőtt), bár utána kis mértékben növekedett. Más összehasonlításban azt láthatjuk, hogy 1976 és 1989 kö-

zött a könyvtárosok fizetésének értéke kis mértékben növekedett, míg az oktatóké csökkent. Ebből következően sokan meggondolják, hogy érdemes-e az oktatóvá válás többletterheit magukra venniük.

♦ *Mit csinálnak az oktatók?*

A három alaptervékenység az oktatás, a kutatás és a szakmai közélet. Korábban egy-egy tan székre vonatkoztak az elvárások, s az egyes oktatók különböző arányban vették ki részüket az egyes feladatokból. Ma mindenkitől elvárják mindegyiket. Az alapelv: több kredit óra, több diák, több publikáció, több konferencia stb.

♦ *Tanítás*

Nagyon változó, hogy egy oktató hány tárgyat tanít. Ez nem is lehet jó mérőszám, mivel sok tényező befolyásolhatja, mennyire megterhelő ez. Ugyanez áll a kredit órákra is.

A kis létszámú iskolákban arra is rákényszerülnek az oktatók, hogy olyasmit is tanítsanak, amit ők nem tanultak vagy kutattak, s amiben gyakorlati tapasztalatuk sincs. A tanítás, felkészülés és értékelés mellett számos időrabló feladatuk is van, amit nem nagyon számítanak be a terhelésbe.

Az egyes tárgyak hallgatói értékelését a 60-as évek végén vezették be. Ebből kiderülhet, ha a tanár nem fektetett elég munkát a felkészülésbe, a tanár személyiségét is díjazták, ugyanakkor a tárgy tartalmának a megítélésére nem lehet a hallgatóknak kellő alapjuk. Bár mindig hangsúlyozták a tanítás fontosságát, ez önmagában nem nyújthat kellő alapot a szakmai előmenetelhez.

♦ *Kutatás*

Az elmúlt húsz évben a kutatás lett a könyvtárosképzés istene. (Ezt bizonyítja az is, hogy a szerző sokkal többet foglalkozik vele, mint az oktatással.) Az eredetileg oktatási intézményként létrehozott egyetemek ettől remélik presztízsük növekedését. Sok könyvtáros oktató is elfogadja ezt, ugyanakkor mások kétségbe vonják. A kutatás homályossá teheti az intézmények eredeti célját. Sem az oktatóknak, sem a hallgatóknak, s így végső soron a társadalomnak sem jó a kutatás és a publikálás túlhangsúlyozása.

A gyakorló szakemberek általában nem becsülik túl sokra az oktatók publikációit, s ha ők nem, akkor ki. A kutatás eltávolíthat a valós világtól, ugyanakkor hozzájárulhat az oktatók korai ki-

égéséhez is. Ugyanakkor a legjobb kutatók egyben a legjobb oktatók is lehetnek, így nem dönthető el egyértelműen, mennyire jó a kutatás túlhangsúlyozása.

♦ *Szakmai kapcsolatok*

A legtöbb oktató fenntart kapcsolatokat korábbi szakmájával, sokkal inkább, mint más szakterületeken. A jelenlegi gyakorlat ismerete elengedhetetlen, hiszen a szakma számára képzik a hallgatókat.

A szakmai egyesületekben jelentős szerepet töltenek be az oktatók, például az ALA számos elnöke is közülük került ki. A jelentkező továbbképzési igények kielégítésére nem mindig az oktatók a legalkalmasabbak, ugyanakkor betölthetnek tanácsadói szerepet. Gyakran végeznek ilyen is különböző munkákat.

♦ *Az oktatók terhelése*

Nem lehet pontosan megállapítani az oktatók munkaidejét. A tanév alatt az átlagos munkaidőt heti 48,2 órában állapították meg, sokan 55 és 62 óra közötti munkáról számoltak be. Sokan érzik magukat túlterheltnak, s úgy gondolják, hogy többet dolgoznak, mint kollégáik más tanszékeken. Azt nehezen lehet általánosítani, hogy milyen arányban osztják fel idejüket a különböző feladatok között.

Minden tanszékről más kép alakul ki a külvilág szemében, amihez részben az oktatók is hozzájárulnak. Ugyanakkor az oktatók kevésbé kötődnek hosszabb távon egy intézményhez, mint régebben.

Új trend a „szupersztárok” számának növekedése. Sokan közülük az információtudomány művelői, akik hírnevet szereznek a tanszéknek, a többieknél több pénzt maguknak.

Az oktatók 62,4%-a volt véglegesen kinevezve 1989-90-ben, ami nem nagyon különbözik az egyéb területeken megszokottól. Ez nagyobb szabadságot biztosít az oktatóknak, de nem biztos, hogy segíti az oktatást. Ahogy egy már kinevezett oktató tanácsolta fiatalabb kollégájának: „Csináld meg, amit kell, hogy kinevezzenek, aztán azt csinálhatsz, amit akarsz”. A publikálásra is erősen ösztönöz ez a helyzet. Ugyanakkor egyes könyvtári tanszékek megszüntetése is stimuláló lehet.

♦ *Tanterv*

A tanterveket elég nehéz megítélni és összehasonlítani, mert egy azonos elnevezésű tárgy-

nak is nagyon különböző lehet a tartalma az egyes iskolákban.

Az alapkérdés az, hogy a tanterv véletlenül egymás mellé kerülő tárgyak halmaza, vagy annál több.

A tantervek megtervezésekor különböző, egymástól eltérő célokat kell figyelembe venni. A tantárgyak között kötelezők és választhatók vannak, az előbbiek nyújtják a szakma alapjait, míg az utóbbiak specializálódásra, bizonyos pozícióra való felkészülésre adnak lehetőséget. Nagy különbségek figyelhetők meg abban a tekintetben, hogy mit tesznek kötelezővé az egyes iskolákban. Gyakran egészen elemi jellegű tárgyak is tartoznak ide, hiszen a diákokat egy teljesen új szakterületbe kell bevezetni. A Rutgers Egyetem kivételével mindenütt megkövetelnek egy ilyen bevezető jellegű tárgyat. A másik két tárgy, amit szinte mindenütt megkövetelnek, a katalógizálás és a tájékoztatás (referenzs), mégha ritkán pontosan ilyen név alatt. A három tárgyon kívül már nagy a változatosság. Valamilyen formában a menedzsment, a vezetés, az adminisztráció, a számítógépes ismeretek és az információtudományi bevezetés gyakori még.

♦ *Választható tárgyak*

Katalógusaikban sok választható tárgyat sorolnak fel az iskolák. 1988-89-ben 31-től 174-ig terjedt a számuk. Ez nem azt jelenti, hogy mindig mindegyikre sor is kerül, a tanár távolléte, a jelentkezők alacsony száma és egyéb tényezők miatt esetleg épp azokra nem kerül sor, amelyeket valaki szívesen választana. Az utóbbi időben növekszik azoknak a tárgyaknak a száma, amelyek a technikához és az információtudományhoz kapcsolódnak.

A specializáció bizonyos szempontból mindenképpen hasznosnak látszik, bár kérdéses, hogy az általában megkövetelt harminchat óra mennyire teszi ezt lehetővé. A túlzott specializáció az álláshoz jutást is megnehezíti.

♦ *Követelmények a tantervvel kapcsolatban*

Úgy tűnik, hogy az iskolák sokszor túlságosan sokféle követelménynek igyekeznek eleget tenni, következésképpen semminek sem tudnak igazán megfelelni. Gyakorló szakemberek is megfogalmazzák elképzeléseiket, ugyanakkor a szakmai testületek (pl. az ALA vagy az ASIS) is elkészítik a maguk ajánlásait. Az is kérdés, hogy arra képezzenek-e az iskolák, ami van, vagy arra,

ami lesz. Ma is érvényes *Neal Harlow* 1968-as megállapítása arról, hogy az egyes képző intézményeknek meg kell találniuk az egyensúlyt az ismert, az elméleti, a gyakorlati és az ismeretlen között.

Az is a tantervek átgondolására készíti az iskolákat, hogy a hagyományos könyvtári intézményen túl ki akarják terjeszteni képzésüket a különböző információs területekre. Fontos kérdés ezen belül, hogy az információtudományt minek is tekintik. Néhol önálló információtudományi programokat is hirdetnek, ugyanakkor valamilyen formában ez beépül az alapképzésbe is. Vitatott azonban, hogy milyen mértékben lehet ezt megtenni az eredeti célok megtartása mellett.

- ♦ *Oktatási módszerek*

A könyv elég röviden, kevesebb mint egy oldalon foglalkozik az oktatási módszerekkel. Megállapítja, hogy a szakmai lapok közleményei alapján úgy tűnik, eléggé törekednek az új módszerek bevezetésére az oktatók, ez ki nem mondott követelmény is. Sokan készítenek oktatási segédleteket, amelyek változatossá teszik az oktatást.

- ♦ *Gyakorlat*

Bár csak kevés képző intézmény követeli meg a gyakorlatot, szinte mindenütt bátorítják azt. Sokan dolgoztak azonban könyvtárban tanulmányaik előtt, vagy dolgoznak is annak ideje alatt.

Az iskolák nagyobbik része hirdeti meg tanfolyamokat a kampuszon kívül olyanok számára is, akik másként nem tudnának a képzésben résztvenni, de ez vagy az oktatóknak az utazások miatti megterheléséhez vezet, vagy a színvonal csökkenéséhez, ha mások tanítanak. A távoktatás, amely az ilyesfajta képzés egy fajtájának tekinthető, a könyv megírása idején még kísérleti fázisban volt.

- ♦ *Továbbképzés*

Mindenki egyetért azzal, hogy a továbbképzésre szükség van, ugyanakkor kérdéses, hogy minden esetben a könyvtárosképző intézmények a legalkalmasabbak-e erre, mivel ők inkább az alapokra koncentrálnak, míg az egyéneknek általában specifikus igényei vannak.

- ♦ *A kétéves program és a specializáció*

A legtöbb iskolában 36 kredit órát követelnek meg, ez két teljes és egy nyári szemeszterrel egy

év alatt is teljesíthető. Van azonban néhány olyan iskola, ahol többet követelnek meg például a kreditek számában vagy egyéb követelményekben. Nem egyértelmű ennek a fogadtatása. Elvileg minden szakmában érvényes az alapképzés időtartamának megnövekedése, ugyanakkor kérdéses, hogy az egyének is kifizetődő-e ez, például a várható alapfizetést tekintve. Az egyes intézmények (például a Kongresszusi Könyvtár) által szervezett képzési formák anyagilag és szakmailag is többet nyújthatnak, mint a képzési idő megnövelése.

- ♦ *Következtetések*

A tantervek megtervezése kollektív felelősség, de a tanszékvezető vagy egy erősebb oktató személyisége gyakran túlzottan is rányomja bélyegét az adott tantervre. Régebben a tankönyvek, segédletek hiánya okozott gondot a képzésben, ma olyan ezeknek a választéka, hogy kevésbé gyakorolnak hatást a tantervre.

- ♦ *A hallgatók*

A hallgatók összetétele meghatározza a lehetőségeket és a korlátokat, jellemzi, hogy mire lehet képes egy könyvtárosképző intézmény.

1989-ben az iskolák tevékenységének központjában a magiszteri képzés állt. A legtöbb helyen a hallgatóknak legalább háromnegyed része ebben a formában vett részt. A többiek közé egyes helyeken a hatodik éves és a doktori programban résztvevők tartoztak, máshol pedig jelentős számban voltak találhatóak olyanok, akik alaplomat akartak szerezni. A magiszteri programban résztvevők sem tartoztak feltétlenül a teljes óraszámban a kampuszon tanulók közé, sokan részidőben tanultak, egyes helyeken ezek számaránya a kétharmadot is elérte, mások a kihelyezett kurzusok miatt szinte soha nem is jártak az egyetem központjában, s alig volt kapcsolatuk az iskola főállású oktatóival.

Egyes iskolák alaplomás képzést indítottak az információs rendszerek vagy az információtudomány területén. Az itt végzők gyakran magasabb fizetéssel kezdenek, mint a könyvtári területen magasabb fokozatot szerzők.

- ♦ *Demográfiai jellemzők*

A könyvtár- és információtudomány területén a magiszteri képzésben résztvevő diákok életkora magasabb, mint más területeken. Ennek két magyarázata van, a szakma döntően női jellege,

s hogy a könyvtárosság hagyományosan másodszorra választott hivatás. A pályaválasztók nem nagyon ismerik a szakmát, inkább orvosok, jogászok vagy tanárok akarnak lenni, sokan az első sikertelen választás után jutnak el a könyvtárossághoz.

Régebben sok helyen nem is engedték volna tanulni a harminc vagy negyven éven felülieket, 1990-re csak 49% volt 35 év alatti (ebből is csak 9% 20-24 éves), több mint felük 35 feletti. Ebből az is következik, hogy a végzős diákok kevesebb időt töltenek a szakmában, ennek egyéb negatív következményeivel.

A nemi megoszlás kb. 20/80%-os. Attól kezdve, hogy Dewey megalapította az első könyvtárosképzőt, érvényesül a döntően női jelleg. A változás az, hogy most már a vezető pozíciókra is nagyobb eséllyel pályázhatnak a nők. Az etnikai összetételt tekintve hasonló a fehérek aránya, s ez nem tükrözi az országon belüli tényleges arányokat.

A könyvtárosiskolák hallgatói elsősorban a saját államukból kerülnek ki, az 1979-es 73%-os arány 1990-re 80%-ra változott. Az akkreditált 61 iskolából csak 4 olyan volt, ahol a külső diákok számaránya magasabb volt, az 1979-es 6 ilyen iskolából 4 meg is szűnt már. A külső diákok jelentős részét képezik a külföldiek, 8%-ban a magiszteri, 22%-ban a doktori hallgatók között.

Érdekes lehet még az, hogy milyen jellegű alapidomával érkeznek a hallgatók. Nem túl sikeresek a próbálkozások, hogy a természet- és alkalmazott tudományok területéről vonzzanak hallgatókat, ezek aránya 1988-ban is 6% maradt, szemben 50%-kal a humán, 16%-kal a társadalomtudományok területéről érkezettekkel, további 20% üzleti tanulmányokat folytatott, könyvtárosi alapidomával pedig csak 4% rendelkezik.

♦ *Felvételi követelmények*

Alapvető felvételi követelmény az alapidoma. Ennek átlaga vagy valamilyen standardizált teszt lehet a válogatás alapja. A felvételi arányok általában magasak, összesen két olyan iskola van, amely maga válogat, ami azt jelenti, hogy a diákok választanak, nem az iskolák töltik be a szűrő szerepét, szemben a jogász- vagy orvosképzéssel, ahol magas a visszautasítottak aránya. Különösen érdekes ez, ha azt is figyelembe vesszük, hogy szinte mindenki diplomát is szerez, még azok is, akiket csak feltételesen vesznek fel.

Hiába próbálnak nagyobb mértékben felvenni természettudományos szakokon végzeteket, figyelembe véve a szakma változásait. Ugyanígy hiába fogalmazzák meg, hogy milyen személyiségjegyekkel rendelkező hallgatókat szeretnének, ha már a várható fizetések sem teszik lehetővé, hogy a nyílt, kezdeményező hallgatókat odavonzzák.

Kérdéses, hogy a szaktudás vagy a készségek a fontosabbak.

*

A következő fejezet szervezeti kérdésekkel foglalkozik, a tanszékekkel (az ottani elnevezés szerint legtöbbször iskolákkal), azok vezetőjével, a dean-nel, (a mi fogalmaink szerint tanszékvezetővel), a tanszéken belüli szervezési kérdésekkel, majd a pénzügyekkel, amelyek nagy mértékben meghatározhatják a működés sikerességét.

Magyarországon mostanában sokat lehet hallani az akkreditációról, de még nem teljesen világos, mit is értenek alatta. Érdemes ezért megfigyelni, hogyan zajlik ez a folyamat ott, ahol már a 20-as évek óta gyakorlat ez. Az ALA 1925-ben határozta meg a könyvtárosiskolákkal szemben támasztott minimális követelményeket, amelyet aztán 1933-ban kissé, 1951-ben nagy mértékben átdolgoztak, s megalakították az Akkreditációs Bizottságot (Committee on Accreditation, COA). A szerző hangsúlyozza annak fontosságát, hogy nem a könyvtárosképzők, hanem szakmai egyesület, az ALA vállalta magára ezt a feladatot. Az akkreditáció a szakmai értékekkel és elvárásokkal kapcsolatos követelményeket fogalmazza meg. Amikor az egyetem vizsgálja meg egy tanszék működését, egészen más szempontokat vesz figyelembe. Az Egyesült Államokban és Kanadában egyes könyvtárak, például az egyetemi könyvtárak megkövetelik az ALA által akkreditált iskolában szerzett diplomát, de ez nem igaz a könyvtárak és az információs központok egyéb típusaira. Ebből a szempontból Nagy-Britanniában sikeresebbek a könyvtárosok.

A szerző részletesen bemutatja az akkreditáció folyamatát, elsősorban az 1972-től megvalósult gyakorlatot, s kérdéseket és kritikákat ezzel és a tervezett változtatásokkal kapcsolatban.

Bár a könyv célja a jelen helyzet bemutatása volt, s az olvasókra igyekszik bízni a végső következtetések levonását, végezetül a szerző vázlatpontokban megfogalmazza a jövőbeni cselekvés

javasolt kereteit, amelyek a könyv megírása során bizonyultak különösen fontosnak:

– Különbséget kell tenni abban, hogy mi a szakmai képzés feladata, s mi nem.

– Nagyobb differenciálás szükséges az oktatásban, specializáltabb felkészítés.

– Némileg el kell választani az oktatási és kutatási funkciókat.

A szerző szerint nem az a kérdés, hogy lesz-e a jövőben könyvtár- és információtudományi képés, hanem az, hogy milyenné formálódik.

A könyvet 23 oldalas bibliográfia zárja, a szerzők betűrendjében rendezve anyagát. Ez nem egy kötelességből odaillesztett függelék, hanem az egyes fejezetek együttesen többszáz hivatkozását, lábjegyzetét összegző anyag. Ugyancsak jól használható a könyv végén található index, amely a főszövegben szereplő személynevek, fogalmak, intézmények és művek címei szerinti visszakeresést tesz lehetővé.

Murányi Péter

Szeretné Ön tudni?

Hogyan kell kommunikálni egy nyomdával? Hogyan értesse meg magát a grafikussal, hogyan kerülheti el a levilágítás buktatóit, hova és miért oda kell tenni a vonalkodót a termékén? Mire való a PR, a marketing és a reklám? Hogyan válasszunk reklám ajándéktárgyat? Mik a szokásos szolgáltatási díjhatárok például a grafikai tervezésben, a fotózásban, a nyomdai előkészítésben?

Mit tartalmazzon a cég arculati kézikönyve?

Kiállításon, árubemutatón akar részt venni – hogyan kell hozzáfogni, mennyibe kerül, és mire kell odafigyelni? Szeretné saját kezével tapintani a különbséget különböző papírfajták között, a saját szemével látni a különbséget például a CorelDRAW!, a QuarkXpress vagy a Photoshop színbontása között?

Az üzlet, portál, kiállítási stand dekorációhoz milyen anyagokból, technikákból választhat, mennyibe kerülhet ez? Mire kell odafigyelni a számítógépes betűkivágásnál?

Az egyes számítógépes grafikai tervezőprogramok mire valók, és mire nem jők? Mire való a multimédia, a CD reklám? Szeretné tudni, hogy az Ön által elképzelt reklámhatáson túl milyen másodlagos hatása van az egyes társadalmi csoportokra az Ön hirdetésének? Milyen oktatási, szakmai továbbképzési lehetőségek vannak, hová forduljon szaktanácsért, milyen szövetségek, érdekképviseleti szervezetek vannak az egyes szakmákban?

Megjelent!

im

Arculati Szakmák



1. kötet: a termék és cégarcullal kapcsolatos szakmai cikkek, információk, segédletek, papírminták, színminták.

2. kötet: szolgáltatások, termékek, szolgáltatók indexe, szolgáltatási díjhatárok, termékismertető.

A két kötet ára: 2.900,- Ft

**Könyvtáraknak
20% kedvezmény!**

Várjuk terjesztők, viszonteladók jelentkezését is.

Iminfo Kiadó

1034 Budapest, Beszterce utca 28.,
telefon és fax: 188-9628
telefon: 06 20 440-631

info

Kézikönyve

Marketing, reklám, PR
Arculattervezés
Grafika
Fotó
Film, videó,
multimédia
Dekoráció
Csomagolás
Kiadványkészítés
Nyomda:
előkészítés,
sokszorosítás
Kiállítás, rendezvény
Anyagok, eszközök,
technológiák

Szakirodalom
Szakmai szervezetek
Oktatás, továbbképzés